

Плетенець В. М.

кандидат юридичних наук, доцент

Криворучко Д. І.

слухач магістратури

(Дніпропетровський державний
університет внутрішніх справ)

УДК 343.98

ОСОБЛИВОСТІ ПРОВЕДЕННЯ ОГЛЯДУ МІСЦЯ ПОДІЇ ЗА ФАКТАМИ ГРАБЕЖІВ ТА РОЗБОЇВ, ВЧИНЕНИХ РАНІШЕ ЗАСУДЖЕНИМИ ОСОБАМИ

Досліджено окремі тактичні аспекти проведення огляду місця події у кримінальних провадженнях за фактами грабежів та розбоїв, які вчиняються раніше засудженими особами. В контексті висвітлено проблематику, аргументовано необхідність проведення досліджуваної слідчої (розшукової) дії. На підставі дослідження наведені позиції авторів, які стосуються окремих проблемних питань проведення огляду місця події.

***Ключові слова:** слідчий, огляд місця події, досудове розслідування, спеціаліст-криміналіст, слідчо-оперативна група, грабіж, розбій, раніше засуджені.*

Постановка проблеми. У реаліях сьогодення в Україні спостерігається негативна тенденція до зростання кількості вчинених кримінальних правопорушень. Високу питому вагу серед них мають грабежі та розбої, які вчиняються раніше засудженими особами. Об'єктивним, на нашу думку, є той факт, що проблеми розслідування вищезазначених злочинів пов'язані із певними прогалинами у специфічній діяльності органів досудового розслідування стосовно проведення слідчим органу досудового розслідування огляду місця події. Так, під час проведення слідчим органу досудового розслідування огляду місця події досить часто не застосовуються комплексні підходи до використання тактичних прийомів, комплексу сил та засобів відповідних підрозділів. Це призводить до неможливості якісного проведення досліджуваної слідчої (розшукової) дії і, як наслідок, неможливості встановлення всіх обставин події.

Аналіз публікацій, в яких започатковано розв'язання даної проблеми. Питання тактики проведення огляду місця події завжди перебували у центрі уваги практичних працівників, вітчизняних та зарубіжних науковців, таких як В.Д. Арсенєв, О.Я. Баєв, В.П. Бахін, Р.С. Белкін, І.Є. Биховський, М.С. Бокаріус, О.М. Васильєв, Л.В. Винницький, А.І. Вінберг, Б.Ф. Водолазький, В.П. Водяницький, А.Ф. Волобуєв, Ф.В. Глазирін, В.І. Громов, С.П. Дідковська, М.І. Єнікєєв, Г.Ю. Жирний, Ю.І. Ільченко, Н.І. Клименко, О.Н. Колесниченко, В.П. Колмаков, В.О. Коновалова, М.П. Косоплечев, В.П. Крючков, І.Х. Максutow, І.А. Матусевич, С.П. Митричев, Б.Я. Петелін, В.І. Попов, О.Р. Ратінов, О.М. Сафаргалієва, Д.О. Турчин, Ю.Д. Федоров, М.Л. Цимбал, В.Ю. Шепітько, І.М. Якимов та ін.

Метою статті є дослідження окремих аспектів проведення огляду місця події у кримінальних провадженнях про вчинені раніше засудженими особами грабежі та розбійні напади.

Виклад основного матеріалу. Огляд місця події – це невідкладна, першочергова слідча (розшукова) дія, спрямована на встановлення, фіксацію слідів кримінального правопорушення та його обстановки. Результатом огляду місця події є протокольне закріплення інформації, яка в подальшому, в сукупності з іншими доказами, допоможе у здійсненні слідчим повного, неупередженого та всебічного досудового розслідування кримінального провадження. Вищезазначене наводиться не вперше, оскільки огляд місця події у криміналістиці розглядається вже не одне десятиліття, а тому і поняття різними науковцями трактувалось неодноразово.

Дослідження обстановки місця події здебільшого дає змогу отримати необхідну вихідну інформацію щодо обставин кримінального правопорушення та визначити напрями розшукової роботи слідчого. Обстановку місця події В.І. Алексійчук пропонує розуміти як комплекс усіх матеріальних об'єктів, змін у рамках місця події, пов'язаних із досліджуваною подією й діями її учасників, а також усіма подальшими подіями [1, с. 24].

У кримінальних провадженнях досліджуваного виду огляд місця події є обов'язковою і невідкладною слідчою (розшуковою) дією. Тактика його проведення частіше за все залежить від сукупності обставин отриманого повідомлення, результатів пояснення заявника та інших осіб. Додатково потрібно звернути увагу на час, що плинув з моменту вчинення кримінального правопорушення, місце (службове приміщення, квартира, транспорт, вулиця тощо) та, звичайно, на спосіб заволодіння чужим майном [2, с. 236].

Стаття 237 КПК України визначає огляд як слідчу (розшукову) дію, яка проводиться з метою виявлення та фіксації відомостей щодо обставин вчинення кримінального правопорушення [3]. На нашу думку, таке поняття є загальним, таким, що застосовується до різних видів огляду – огляду документів, огляду трупа тощо.

Є необхідність вказати, що огляд місця події – це найперша слідча дія, яка проводиться ще до внесення відомостей про кримінальне правопорушення в Єдиний реєстр досудових розслідувань [3], але тільки за наявності ознак вчинення кримінального правопорушення. Значення огляду місця події важко переоцінити, що зумовлено утворенням численних і різноманітних матеріальних наслідків кримінального правопорушення у вигляді різних слідів та інших речових доказів. У випадку коли слідів кримінального правопорушення не встановлено, постає необхідність у фіксації місця події, обстановки тощо. Характер місця події, а також обстановка останнього інколи мають важливе значення для перевірки показань потерпілих, свідків, підозрюваних, тобто для з'ясування сутності й послідовності тих дій, які мають причетність до конкретного злочину. У випадку скоєння кримінального правопорушення раніше засудженою особою виникає потреба врахувати особові дані осіб під час проведення огляду місця події. Вищезгадане аргументується тим, що ра-

ніше засуджені особи вчиняють злочини за конкретним сценарієм, в який вкладають свій злочинний досвід, а також мають специфічний так званий «почерк» злочинної діяльності. Про вчинення грабежів та розбоїв раніше засудженими особами можна зробити припущення за характером дій, кількістю учасників, часом вчинення, наявною кількістю слідів.

Як і будь-яка слідча дія, огляд місця події повинен складатись з певних етапів, до яких можна віднести підготовку до проведення огляду, здійснення безпосередньо огляду місця події та фіксацію результатів проведення огляду [4, с. 126].

Підготовка до проведення огляду місця події у кримінальних правопорушеннях про вчинені раніше засудженими особами грабежі та розбої повинна бути проведена слідчим досить активно та детально. Слідчому перед виїздом на місце вчинення кримінального правопорушення необхідно проаналізувати наявну інформацію про кримінальне правопорушення, для того щоб зрозуміти, працівників яких служб необхідно задіяти, тобто чи потрібна допомога спеціаліста-криміналіста, чи є необхідність задіяти працівників карного розшуку та дільничних працівників міліції. Також слідчий повинен прийняти рішення, які засоби фіксації необхідно використати під час проведення огляду місця події.

До огляду, на нашу думку, необхідно залучати працівника кінологічної служби. Специфічна діяльність кінолога за сукупності сприятливих умов (наявність достатньої ольфакторної інформації, погодні умови тощо) може допомогти у розкритті кримінального правопорушення за «гарячими слідами».

Прибувши на місце події, слідчий має оперативно прийняти рішення про надання вказівок іншим учасникам слідчо-оперативної групи, на що він уповноважений згідно з чинним законодавством [5, п. 2.7]. За наявності потерпілого на місці скоєння кримінального правопорушення слідчий може направити працівників патрульно-постової служби міліції для патрулювання прилеглих районів. У той же час слідчому бажано проводити огляд місця події разом із потерпілим, що сприятиме більш точному відображенню у протоколі місця вчинення, виявленню слідів тощо.

Під час огляду необхідно визначити точне розташування місця події щодо постійних орієнтирів. Ними можуть бути, наприклад, електрична опора або будинок. Одночасно слідчий отримує загальне уявлення про характер і структуру місця події. На основі загального огляду обирається точка початку і прийоми обстеження обстановки місця події [6, с. 153].

На практиці огляд здійснюється від периферії, тобто від зовнішніх кордонів до центру, або навпаки – від периферії до центру. Спосіб обирає слідчий залежно від обставин, які присутні. Під центром місця події розуміємо ділянку, на якій безпосередньо було вчинено кримінальне правопорушення. На місце нападу можуть вказувати потерпілий, виявлені сліди ніг, пальців рук, стріляні гільзи, кинуті або загублені знаряддя злочину.

Під час проведення огляду місця події окрему увагу потрібно приділити обстеженню шляхів відходу злочинця. Простежуючи шлях відходу злочинців

із місця нападу, можна виявити сліди їхніх ніг, загублені або кинуті через незначну цінність викрадені речі тощо. Якщо напад був здійснений із засідки, необхідно обов'язково виявити це місце. Перебуваючи в засідці, злочинці поводяться менш обережно і залишають численні сліди (недопалки, сліди ніг, предмети, нерідко зі слідами пальців рук) [7].

Що стосується проведення огляду, зазначимо, що якщо місцем скоєння кримінального правопорушення є приміщення, то кордонами найчастіше є стіни кімнати, квартири, офісу. Огляд місця кримінального правопорушення у приміщенні, як правило, починається від входу та вимагає виявлення знарядь злому, мікрослідів. Для пошуку мікрослідів бажано залучити спеціаліста-криміналіста. Межі огляду в цьому випадку також рекомендується розширити, що, безумовно, підвищує ефективність пошуку доказів. Додатковими ділянками огляду можуть бути сходовая площадка, під'їзд, коридор.

У ході розслідування кримінальних проваджень про грабежі та розбійні напади на водіїв автомашин доцільно оглянути не тільки автомобіль, але й місце, де злочинці сіли в нього і де його кинули. Це може сприяти встановленню даних про місце проживання злочинців, місця частого відвідування [6, с. 154].

У ситуаціях, коли місце події займає значну площу, видимих слідів виявити не вдалося, огляд можна починати від центру. При просуванні до нього необхідно дотримуватися обережності з тим, щоб не пошкодити наявні сліди [6, с. 157].

Під час огляду місця події слідчим спеціаліст-криміналіст, застосовуючи спеціальні знання, виявляє приховані та явні сліди кримінального правопорушення, здійснює фотографування, складає план-схеми до протоколу огляду місця події.

Досить часто у слідчих виникають сумніви з приводу доцільності проведення огляду місця події у кримінальних правопорушеннях про вчинені раніше засудженими особами грабежі та розбійні напади. Причиною може бути значний проміжок часу з моменту вчинення до прибуття слідчо-оперативної групи на місце події або якщо злочин вчинено в обстановці, коли сліди швидко зникають, наприклад внаслідок погодних умов. На нашу думку, ця позиція не є правильною, тому що навіть за ситуації, коли сліди кримінального правопорушення не вдалось встановити, все одно потреба у проведенні огляду місця події залишається нагальною. Отримана інформація в подальшому допоможе в організації розслідування, при проведенні слідчого експерименту. Останній може стати доказом невинуватості підозрюваної особи у скоєному кримінальному правопорушенні.

На підтвердження необхідності проведення огляду місця події та складення протоколу проведеної слідчої (розшукової) дії необхідно навести думку І.М. Якімова, який говорив, що мало виявити важливе і потрібне для справи при огляді, це тільки половина завдання, інше ж – закріпити і зберегти все побачене та знайдене під час огляду у зовнішніх формах, щоб надати правильне і точне уявлення кожному, хто за ними повинен ознайомитися з результатами огляду [8, с. 194].

Висновки. Виходячи із вищезазначеного, вважаємо за необхідне вказати, що огляд місця події є слідчою (розшуковою) дією, яка проводиться час-

тіше за все за будь-якими категоріями й видами вчинених кримінальних правопорушень, у тому числі за грабежами та розбоями, яких вчинено раніше засудженими особами. На підставі дослідження здійснено спробу виявити наявні особливості та аргументувати обов'язковість такої слідчої (розшукової) дії, як огляд місця події, у справах за грабежами та розбоями, які вчинено раніше засудженими особами. Також необхідно зазначити, що огляд місця події при розслідуванні грабежів та розбоїв, які вчинено раніше засудженими особами, є основним, а часто і єдиним джерелом відомостей про злочин і злочинця на початковому етапі розслідування. Саме огляд місця події дає вихідні дані, необхідні для визначення можливих напрямів розслідування, і тому задля неприпустимості втрати інформації він повинен проводитися з дотриманням вимог процесуального законодавства, рекомендацій криміналістичної тактики та з урахуванням специфіки досліджуваного виду злочинів. За допомогою дослідження було спеціалізовано та наведено рекомендації стосовно проведення огляду місця події за грабежами та розбоями, які вчинено раніше засудженими особами. Отже, огляд місця події є першочерговою слідчою (розшуковою) дією, за допомогою якою здійснюється окреслення певних слідчих версій, планування розслідування, а тому правильність, оперативність та всебічність його проведення є запорукою успішного початку досудового розслідування та, звичайно, швидкого розшуку особи, яка наважилась вчинити кримінальне правопорушення. Під час написання статті ми зробили спробу окреслити певні питання проведення огляду місця події, проте, враховуючи значну кількість актуальних питань у рамках дослідженої тематики, подальша робота в цьому напрямі триватиме.

Бібліографічні посилання

1. *Алексійчук В.І.* Огляд місця події: тактика і психологія : моногр. / В.І. Алексійчук. – Х., 2011.
2. *Волохова О.В.* Криміналістика : учебник / О.В. Волохова, Н.Н. Егоров, М.В. Жижина ; под ред. Е.П. Ищенко. – М., 2011.
3. Кримінальний процесуальний кодекс України. Науково-практичний коментар / за заг. ред. В.Г. Гончаренка, В.Т. Нора, М.Є. Шумила. – К., 2012.
4. *Аверьянова Т.В.* Криміналістика : учеб. пособие / Т.В. Аверьянова, Р.С. Белкин, Ю.Г. Корухов, Е.Р. Российская ; под ред. Р.С. Белкина. – М., 2001.
5. Про організацію взаємодії органів досудового розслідування з іншими органами та підрозділами внутрішніх справ у попередженні, виявленні та розслідуванні кримінальних правопорушень : наказ МВС України 14.08.2012 № 700 [Електронний ресурс] – Режим доступу : http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/MVS391.html.
6. *Драпкин Л.Я.* Криміналістика : посібник з криміналістичної техніки і тактики / Л.Я. Драпкин, В.Н. Карагодин. – К., 2011.
7. Офіційний сайт «Бібліотека юридичної літератури» [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://uport.inf.ua/273-pervonachalnyie-sledstvennyie-57325.html>.
8. *Якимов Н.І.* Криміналістика : посібник з криміналістичної техніки і тактики / Н.І. Якимов. – М., 1995.

Плетенец В.Н., Криворучко Д.И. Особенности проведения осмотра места происшествия по фактам грабежей и разбоев, совершенных ранее судимыми лицами. Исследованы отдельные тактические аспекты проведения осмотра места происшествия по

уголовним производствам по фактам грабежей и разбоев, совершаемых ранее осужденными лицами. В контексте освещена проблематика, аргументирована необходимость проведения исследуемого следственного (розыскного) действия. На основе исследования приведены позиции авторов в отношении отдельных проблемных вопросов проведения осмотра места происшествия.

Ключевые слова: *следователь, осмотр места происшествия, досудебное расследование, специалист-криминалист, следственно-оперативная группа, грабеж, разбой, ранее судимые.*

Pletenets' V.M., Kryvoruchko D.I. Features of inspection of the site by looting and robberies committed earlier convicted persons. The scientific article investigates some tactical aspects of the inspection scene in criminal proceedings looting and robbery, committed by a person previously convicted. In the context of the problems highlighted, noted the need for changes in existing criminal procedural law. The study authors are positions related to specific issues inspect the scene.

In realities present time in Ukraine is observed negative tendency of increase of amount of perfect criminal offences. Specific gravity among them is occupied robbery and robberies that is accomplished before by convict persons. Objective, to our opinion is circumstance that the problems of investigation of the above-mentioned crimes are related to the certain blanks in specific activity of organs of pre-trial investigation that touches realization to the investigators of organ of pre-trial investigation of review of place of event. During realization to the investigators of organ of pre-trial investigation of review of place of event, the complex going are not used often enough near application of tactical receptions, complex of forces and facilities of corresponding subdivisions. It leads to impossibility quality realization of the investigated inquisitional (of criminal investigation) action and, as a result, impossibility of establishment of all circumstances of event.

Keywords: *investigator, viewing the scene, preliminary inquiry, criminologist, investigative team, burglary, robbery, previously convicted.*

Надійшла до редакції 30.01.2015

Рогальська В.В.

кандидат юридичних наук
(Дніпропетровський державний
університет внутрішніх справ)

УДК 343.137.2

ПОВНОВАЖЕННЯ СЛІДЧОГО ПІД ЧАС УКЛАДЕННЯ УГОД ПРО ПРИМИРЕННЯ ТА ВИЗНАННЯ ВИНУВАТОСТІ

Здійснено аналіз повноважень слідчого на досудовому провадженні під час укладення угод. Визначено особливості повноважень слідчого залежно від виду угоди та процесуального етапу її укладення.

Ключові слова: *слідчий, угода про визнання винуватості, угода про примирення, досудове провадження.*